

Et spil om liv og død **Spilmateriale**

Det læge-etiske spil

Det læge-etiske spil

spørgeark

1: Hvem prioriterer I i jeres gruppe som nr. 1, 2 og 3?

**2: Blev jeres prioritering anderledes, da I fik ekstra-oplysningerne?
Hvorfor?**

3: Hvad var de tre væsentligste grunde til, at prioriteringen faldt ud, som den gjorde?

4: Hvad diskuterede I mest?

5: Hvad var I specielt uenige om i gruppen?

Hvem skal opereres for grå stær?

Nikolaj er 37 år.

Han er marketingchef i et stort firma, men er begyndt at få problemer, fordi hans syn svigter. Nikolaj har altid set dårligt med venstre øje. For nogle år siden fik han et slag mod højre øje, og han har siden gradvist udviklet stær. Nikolaj havde været til landskamp sammen med nogen venner. På hjemvejen var stemningen høj, og de tiltalte i kåthed forskellige forbipasserende. Et ældre ægtepar opfattede dem som truende, og det endte med, at kvinden slog ud efter Nikolaj med en paraply. Uheldigvis ramte hun ham i øjet. Det sved lidt i starten men fortog sig hurtigt, så Nikolaj tog hverken på skadestuen eller til lægen. Først senere opdagede han, at hans syn havde taget skade. Nikolaj ser nu så dårligt, at han kun kan opretholde sit arbejde, hvis han bliver opereret.

Signe er 80 år

og bor alene i en 2-værelses lejlighed på 3. sal. Hun har været enke de sidste 4 år. Indtil for 2 år siden har hun haft det fint med at læse romaner, brodere og nyde den livlige udsigt fra stuevinduet, som vender ud til hovedgaden i provinsbyen, hvor hun bor. Men på det seneste er hendes syn gradvist blevet dårligere, og hun kan efterhånden kun skelne lys og skygge. Signe er stærkt begrænset af sit nedsatte syn. Hun føler sig bundet til sin lejlighed, og hun er ikke tryk ved at bevæge sig rundt i gaden. Hun har 4 børn og mange børnebørn. De ringer ofte til hende, men de bor alle langt væk, så de kommer sjældent forbi.

Svend er 62 år

og bor på landet sammen med sin kone, Annette, på 55 år. Han har tidligere været glaspuster og blev anset for at være en betydelig kunsthåndværker, der med sin kreativitet og nytænkning viste nye veje for faget. Arbejdet som glaspuster er måske årsagen til, at han har udviklet stær i så relativt ung en alder. For 5 år siden måtte han holde op med at arbejde på grund af lungeproblemer, men efter at han er holdt op med at ryge, går det meget godt. Svend har altid elsket alle mulige gøremål, men det svigtende syn har tvunget ham til at opgive en del af dem. I stedet har han genoptaget sin gamle interesse for amatørradio. Selvom han er næsten blind, nyder han stadig at gå tur langs fjorden i nærheden af hjemmet. Det generer ham dog, at han ikke længere kan gå alene. Heldigvis er Annette meget opmærksom på hans problem og sød til at hjælpe.

Alle 3 personer har lige gode chancer for en vellykket operation.

Hvem skal opereres for grå stær?

Ekstraoplysninger

Ekstra oplysning 1

Alle tre patienter vil blive opereret indenfor 2 år.

Ekstra oplysning 2

Nikolaj er alenefar til 3 børn på henholdsvis 3, 5 og 14 år. Hvis han mister sit job nu, frygter han, at han får svært ved at komme tilbage til arbejdsmarkedet igen - og især i en lignende stilling.

Hvem skal behandles for barnløshed?

Mette og Hans er 37 og 40 år.

Mette og Hans har forsøgt at få et barn, siden de var først i 30-erne, var færdige med deres uddannelser og begge havde fået gode jobs. De boede i en årrække i USA, fordi Hans var udstationeret af det firma, som han er advokat i. Her modtog de behandling for barnløshed på en privatklinik, men uden held. Efter at de kom til Danmark igen for 2 år siden, har de været skrevet op til behandling herhjemme. Mette har fået foretaget en abort som 23-årig, fordi hun ikke følte, at tidspunktet var egnet til at få børn. Hun var netop startet på Journalisthøjskolen, da hun blev gravid.

Bodil og Knud er 25 og 27 år.

De har i de sidste 3 år boet sammen i en 2-værelses lejlighed og har småt med penge, fordi de begge er under uddannelse. Bodil går på lærerseminariet og Knud er ved at uddanne sig til tolk. Knud har en sygdom, der gør, at han mister synet gradvist, og når han har valgt at uddanne sig til tolk, er det fordi han har chance for at få job som sådan, også hvis han bliver blind. Bodil og Knud vil gerne have et barn snart, både fordi Knud gerne vil nå at se det, og fordi han som seende i højere grad kan tage del i arbejdet derhjemme.

Julie og Søren er 34 og 33 år.

Julie er laborant, og Søren er bager. Søren har en dreng, Jacob, fra et tidligere ægteskab. Julie har derimod ingen børn. Da hun var sidst i 20-erne havde hun 2 spontane aborter, som sandsynligvis havde sammenhæng med, at hun arbejdede med organiske opløsningsmidler. De 2 aborter belastede hendes forhold til kæresten så meget, at de endte med at gå fra hinanden. Julie har i mellemtiden skiftet arbejde og arbejder nu i et firma, der fremstiller naturkosmetik. Nu hvor hun har kendt Søren i 4 år, og de gerne vil have et barn sammen, vil det ikke lykkes.

**Den behandling, der vil blive tale om, er en reagensglasbefrugtning.
Der er lige gode chancer for resultat i alle 3 tilfælde.**

Hvem skal behandles for barnløshed?

Ekstraoplysninger

Ekstra oplysning 1

Sørens dreng, Jacob, er stærkt spastisk lammet og bor på et hjem for handicappede.

Ekstra oplysning 2

For 1/2 år siden forelskede Bodil sig i en anden. Hun og Knud var lige ved at gå fra hinanden men valgte så alligevel at blive sammen.

Hvem skal tilbydes en ny lever?

Arne er 43 år.

Han bor sammen med Jeanette og de har 2 drenge på 7 og 9 år, som han har et godt forhold til. Arne har været alkoholiker i mange år, men han er nu holdt op med at drikke. Han holdt op, da han for 1 år siden var indlagt på grund af problemer med leveren. Leversygdommen har skadet hans lever så meget, at han kun kan overleve, hvis han får en ny.

Sofie er 62 år.

Hun har hele sit liv arbejdet hårdt som syerske, samtidig med at hun har opdraget sine 3 børn. Børnenes far døde ved et trafikuheld, da den yngste var kun 2 år gammel. For 2 år siden gik Sofie på efterløn, og hun nyder nu at have tid til at være sammen med børnene og ikke mindst med børnebørnene. Sofie fik for 1 år siden konstateret en alvorlig leversygdom. Man kender ikke årsagen til hendes sygdom. Hvis hun ikke får en ny lever, kan hun ikke overleve.

Thomas er 30 år.

Han er født med en arvelig sygdom, som gør, at hans indre organer er meget udsatte. Nu er hans lever begyndt at svigte, og han har måttet opgive sit job som ingeniør. Thomas har en kone, Malene, men de har ingen børn. Thomas er nemlig bange for, at børnene skal arve hans sygdom. Thomas og Malene har planer om, at Malene i løbet af det næste halve år skal insemineres med donorsæd, så de kan få et barn på den måde. Hvis Thomas får en ny lever, vil han sandsynligvis overleve.

De 3 patienter har lige gode chancer for at overleve efter en transplantation. Men alle risikerer at dø indenfor 1-2 år, hvis de ikke får en ny lever.

Hvem skal tilbydes en ny lever?

Ekstraoplysninger

Ekstra oplysning 1

Arne er sammen med Jeanette startet i parterapi hos en psykolog, og der er gode chancer for, at han kan holde sig fra alkohol. Arne er desuden en temmelig rig forretningsmand, og han har tilbudt at donere nyt udstyr til hospitalet. Hospitalets nuværende udstyr vil først blive udskiftet om 5 år. Det nye udstyr vil formentlig få helt afgørende betydning - måske livreddende - for nogle patienter hvert år.

Ekstra oplysning 2

Selvom Thomas overlever en levertransplantation, vil han sandsynligvis også få problemer med lunger og hjerte indenfor en overskuelig fremtid. Her vil han igen kun kunne reddes, hvis han kan få transplanteret nye organer.

Hvem skal have genoptrænet hjernen?

Verner er 63 år.

Han fik for nylig en blodprop i hjernen og har siden haft en halvsidig lammelse og alvorlige taleforstyrrelser. Hans kone, Inger, som han har været gift med i 33 år, sidder i kørestol. Hun kan derfor ikke klare det ekstra plejebæhov, som Verner har nu. Uden intensiv genoptræning er Verners eneste mulighed at komme på plejehjem. Hvis han tilbydes intensiv genoptræning, kan han sandsynligvis klare sig hjemme.

Niels er 40 år

og maler. Han har fået en hjerneskade efter at have arbejdet med opløsningsmidler i mere end 15 år. Han er gift med Hanne på 37 år, og de har 2 børn. Niels er plaget af hukommelsesbesvær og har store humørsvingninger, som går en del ud over familien. Niels kommer aldrig tilbage til sit job som maler, men hvis han tilbydes intensiv genoptræning, er der store chancer for, at han kan genvinde så megen erhvervsevne, at han kan arbejde som noget andet end maler. F.eks. har han en svoger med en cykelforretning, hvor han er blevet tilbudt, at han kan hjælpe til.

Susanne er 26 år.

Hun blev forrige vinter påkørt af en bil, da hun cyklede hjem fra arbejde. Ved ulykken pådrog hun sig en alvorlig hjernerystelse. Susanne er en ambitiøs og lovende akademiker ansat i kommunens miljøadministration. Efter hjernerystelsen har hun haft problemer med at huske og koncentrere sig. Derfor har hun nu svært ved at klare sit job, og uden intensiv genoptræning kan hun ikke fastholde sin nuværende stilling. Med intensiv træning er der til gengæld gode chancer for, at hun kan fortsætte sin karriere. Hvis hun ikke tilbydes intensiv genoptræning, kan hun sandsynligvis klare et mindre krævende job.

Alle 3 personer har chance for gode resultater efter en genoptræning.

Hvem skal have genoptrænet hjernen?

Ekstraoplysninger

Ekstra oplysning 1

Susanne kørte uden cykellygter, da hun blev påkørt.

Ekstra oplysning 2

Hanne og Niels har været separeret, fordi Hanne havde svært ved at klare Niels' humørsvingninger. Men de har valgt at give ægteskabet en chance mere. Udsigten til, at Niels kan komme i genoptræning, har givet familien håb om at komme til at fungere igen.

Overbehandling eller underbehandling

spørgeark

- 1: Er det acceptabelt, at der er forskel på de to lægers behandling?**
- 2: Der er en lille risiko for, at Louise og Anna har kræft. Louises læge undlader at få dette undersøgt. Er det acceptabelt?**
- 3: Annas læge undersøger hende mere, end hun har bedt om. Er det acceptabelt?**
- 4: En af grundene til, at Louise og Anna søger læge, er måske frygten for kræft. Hvis det er tilfældet, hvor langt skal lægen så gå med undersøgelser, der har til formål at udelukke, at kvinden har kræft?**
- 5: Hvad diskuterede I mest i gruppen?**
- 6: Hvad var I mest uenige om i gruppen?**

Overbehandling eller underbehandling

To 48-årige kvinder, Louise og Anna, henvender sig til hver deres praktiserende læge med de samme symptomer. De har begge kraftige uregelmæssige underlivsblødninger, smerter i nakke og skuldre og ind imellem tilfælde med svimmelhed.

Begge læger foretager en almen og en gynækologisk undersøgelse med celleprøver fra livmoderhalsen. Desuden tager de forskellige blodprøver. Det viser sig, at Louise og Anna begge har lettere nedsat blodprocent samt ømhed og nedsat bevægelighed i skuldre og nakke.

Louises læge taler med hende. Det viser sig, at hun ikke rigtigt trives på sit arbejde for tiden. Hun er også nervøs for, hvordan det skal gå hendes 2 teenagebørn, og hun er bange for at blive gammel. Lægen mener, at disse ting kan forklare Louises henvendelse. Han opfatter blødningsforstyrrelserne som symptom på, at Louise er i overgangsalderen og mener roligt, at man kan tillade sig at se problemet an nogle måneder. Hvis blødningerne fortsætter, kan man så til den tid foretage en udskrabning. Lægen forsikrer Louise om, at der ikke er noget alvorligt i vejen. Han råder hende til at få noget motion og anbefaler hende nogle øvelser, der hjælper mod spændinger i skulder og nakke. Desuden snakker lægen med Louise om problemerne hjemme og på arbejdet. Han giver hende en recept på jerntabletter og opfordrer hende til at komme igen, hvis blødningerne fortsætter.

Annas læge henviser hende til en undersøgelse hos en praktiserende gynækolog og til en røntgenundersøgelse. Gynækologen tager for en sikkerheds skyld en ny celleprøve fra livmoderen. Denne gang viser prøven, at der er nogle let afvigende celler, der gør det nødvendigt med en ny kontrol 3 måneder senere. Ved den gynækologiske undersøgelse finder gynækologen desuden, at livmoderen er let forstørret. Hun vurderer nu, at der bør foretages en udskrabning for at udelukke kræft i livmoderhulen. Det kan ske i gynækologens konsultation nogle dage senere. Udskrabningen viser, at Anna er i begyndende overgangsalder, og at der ikke er tegn på kræft. Ved røntgenundersøgelsen af nakken ses der lette slidforandringer. Anna henvises til en fysioterapeut.

Overbehandling eller underbehandling

Ekstraoplysninger

Ekstra oplysning 1

Både Annas praktiserende læge og gynækologen ved, at Annas søster, der var rektor på den skole, som deres børn går i, døde af livmoderkræft for 1/2 år siden.

Ekstra oplysning 2

Louise kommer tilbage til lægen 1/2 år efter, fordi blødningerne ikke er holdt op. Denne gang henviser lægen hende til gynækolog. Undersøgelserne viser, at Louise er i overgangsalderen, og at der ellers ikke er noget i vejen.